

TRAAG NAAR DE HEMEL

Voorwoord

Maart 2023. Het eerste wat ik deed toen ik in de auto stapte nadat mijn moeder was vertrokken naar het Grote Misschien, was een selfie nemen. Waarom weet ik niet. Waarschijnlijk wilde ik het moment vastleggen omdat ik een emotie ervaarde die ik zelf niet meteen kon omschrijven of thuisbrengen. Het werd geen droevige foto. Ik zag er misschien een beetje moe uit, maar ik glimlachte zacht en tevreden. Ik ervaarde geen hartverscheurend verdriet maar sereniteit. Ik voelde me in elk geval veel beter dan ik me had voorgesteld, toen mijn moeder me opbelde op een regenachtige dag eind april 2021. Ik stond op dat moment op de hondenweide met onze puppy Zaza.

Negen jaar geleden werd er borstkanker bij mijn moeder vastgesteld. Dat nieuws vertelde ze me destijds met twee flessen champagne in de hand, toen ze samen met mijn stiefvader on-aangekondigd in mijn woonkamer stond. ‘Ik heb goed nieuws en slecht nieuws’, zei ze. Het goede nieuws was dat ze een nieuwe auto had gekocht. Het slechte nieuws: ze had borstkanker. Mijn moeder kreeg de hele kermis als behandeling: chemo, bestraling en hormonenpillen. Met die laatste stopte ze vrij snel, want ze had er te veel nare bijwerkingen van. ‘Wat heb je aan een kankervrij leven als het geen fijn leven is?’ zei ze toen al. Mijn

moeder herstelde, fleurde op en liet die hele kankergeschiedenis achter zich.

Maar in april 2021 was de kanker dus terug. Mijn moeder las nauwkeurig de uitslagen van haar bloedonderzoek. Wat haar verontrustte waren de tumorwaarden die gestegen waren. Er waren uitzaaiingen vastgesteld in haar lever en in haar botten. Dat slechte nieuws vertelde ze me dus via de telefoon. Het waren nog de naweën van de corona-epidemie en persoonlijke bezoeken gebeurden minder spontaan. 'Ik ga niet meer genezen, Evietje, maar de dokter heeft gezegd dat ze er alles aan gaat doen om mijn leven op een zo aangenaam mogelijke manier te rekken. Maanden, of misschien wel jaren', vertelde ze me. Ik zocht naar woorden, vond er geen. Ik probeerde mijn tranen weg te slikken, maar de krop die mijn keel dichtkneep verhinderde dat. 'Ik vind het zo jammer dat dit nieuws je verdrietig maakt', zei mijn moeder zacht. Ik schraapte mijn keel en probeerde zo flink mogelijk te vragen hoe zij zich voelde, na dit verdict. 'Opgelucht, nu weet ik tenminste waar ik voor sta en nu kunnen we op familiefeestjes nog veel filmpjes en foto's maken.' Ze bedoelde eigenlijk dat we nog tijd hadden om op een mooie manier afscheid te nemen van haar, van elkaar. Van haar leven als oma, moeder, vriendin en echtgenote.

Hoewel ik mijn hart voelde barsten, zag ik, net als mijn moeder, ook de schoonheid van de situatie. Want we konden de ziekte van mijn moeder van het begin tot het einde heel verdrietig en onrechtvaardig vinden, maar we konden ook proberen om haar lot te aanvaarden en er iets moois van te maken. Zo stond mijn moeder in het leven en zo had ze me ook opgevoed. In elke situatie het positieve zien, de schoonheid en zeker ook de humor. Ik snoof mijn snot weg en excuseerde me omdat ik hilde. Ik vond dat ik mijn moeder moest troosten, niet andersom.

‘Ik klink ongelukkiger dan ik me voel hoor’, zei ik nogal onhandig.

‘Dat weet ik, lieve dochter... Hoor ik nu geblaf?’

‘Ja, ik ben met Zaza op de hondenwei, ze wil spelen maar ik...’

‘Ga maar met haar spelen, Evietje. En ik zou zeggen, drink straks maar een goed glas wijn op mijn gezondheid, maar dat doe jij niet meer. Haha. Dus eet straks dan maar een lekker taartje, oké?’

‘Oké, mama. We bellen nog.’

Dat was een jaar en tien maanden voor ik de bewuste selfie nam. We zouden nog veel bellen, nog veel praten, nog veel foto's en filmpjes maken. Nog veel huilen, maar minstens evenveel keihard lachen, samen. Mijn moeder en ik merkten dat er, door open te praten over de dood, meer ruimte was om te praten over de leuke dingen van het leven. Er was geen olifant in de kamer. Door het sterven en lichamelijke lijden te erkennen, werden onze verwondering en dankbaarheid voor het leven steeds groter. Hoezo, de dood is enkel een verdrietig gebeuren?

In mijn columns voor de krant en op social media schreef ik open over het ziekteproces van mijn moeder. Ze moedigde me daarin aan, omdat ze ondervond hoe groot het taboe op sterven is. Vanuit dat idee maakten we, in samenwerking met *Het Nieuwsblad*, in november 2022 de podcast *De afscheidstournee van mijn moeder*. Daarin praatten mijn moeder en ik over wat de dood en het leven voor ons betekenden. In dit boek verwerkte ik af en toe stukjes uit deze gesprekken. Haar ontwapenende visie op het leven en de dood raakte bij veel mensen een gevoelige snaar. Mijn moeder voegde immers een andere optie toe aan rouwen, aan doodgaan. Namelijk dat er – naast verdriet en pijn –

ook veel schoonheid, liefde en luchtigheid kan schuilen in die laatste fase van het leven.

Ook vroeg ik mijn moeder om regelmatig iets in te spreken via de dictafoon op haar telefoon. Om het even wat. Hoe ze zich voelde tijdens de behandeling, hoe ze naar haar voorbije leven keek, maar ook verhalen over vroeger, hoe ze als meisje was en wat ze nog verwachtte van haar leven en de dood. Dat deed ze en ze genoot ervan. Ik heb gewacht tot mijn moeder overleden was om haar berichtjes te beluisteren. Mijn moeder wist dat ik met het idee speelde een boek te schrijven over haar laatste reis en dat ik haar ingesproken herinneringen zou verwerken in dat boek. Dat vond ze een goed idee. In zekere zin hebben mijn moeder en ik dit boek dus samen geschreven. Ik heb haar gesproken berichten zo authentiek mogelijk neer proberen te schrijven, zodat haar eigen stem weerklinkt in dit boek. Denk er dus gerust een sappig Antwerps accent bij!

Tijdens het schrijfproces na haar overlijden hoorde ik haar stem door mijn koptelefoon en herbeleefde ik de confronterende gesprekken die we hadden met de artsen. Ik leerde dat er veel werd gezegd, maar ook veel werd gezwegen. Op die manier kreeg ik andere inzichten in mijn moeders rouwproces en in dat van mezelf.

Mijn moeder leek dicht bij me en haar stem bood troost tijdens het schrijven. Ik lachte hardop met de grappige boodschappen die mijn moeder insprak en duwde op repeat om haar 'dag mijn Evietje' te horen zeggen als ik het moeilijk had. Ik hilde regelmatig. Soms lang, meestal kort. Ze was weg, maar niet verdwenen, zolang ik maar bleef schrijven.

Het typen van deze alinea heb ik daarom tot het allerlaatst bewaard. Samen met dit boek is onze afscheidstournee afgerond,

want aan het einde van dit voorwoord laat ik mijn moeder los. Maar voor jou, lieve lezer, is dit het begin. Jij staat op het punt om samen met mijn moeder deze wonderlijke reis opnieuw te beleven, traag naar de hemel. Veel leesplezier.

Evi

De jeugd van mijn sterven

april 2021 – mei 2022

Deze ochtend kreeg ik een telefoontje van de gynaecoloog. Gisteren hebben ze in het ziekenhuis een scan gemaakt van mijn longen, lever en pancreas... van alles eigenlijk wat boven mijn middel in mijn lichaam zit. De gynaecoloog wist me te vertellen dat het niet goed gaat met mij. Alles is oké, behalve de uitzaaiingen in mijn lever. De kanker is dus terug, ik ben hervallen. De uitzaaiingen in mijn lever zijn niet te genezen. Maar de artsen gaan proberen die zo lang mogelijk te stabiliseren. Nu vrijdag heb ik al een afspraak met de oncoloog, die de verdere behandeling zal bespreken. Dus ik hoop toch dat ik nog een paar jaartjes krijg.

Na dat telefoontje voel ik een zekere rust. Ik weet nu wat er aan de hand is, moet niet meer gissen. Dat doet eigenlijk al deugd. Ik heb vandaag al heel veel telefoontjes gehad met medeleven en succeswensen. Wat me wel opvalt is dat ik nu, met mijn ziekte, zoveel mensen emotioneel raak. Ik voel bijna een klein schuldgevoel opborrelen. Ik wil niet dat ik mensen ambetant maak, ik wil niet dat mensen droevig zijn. Ik wil dat ze gewoon gelukkig zijn. Gelukkig met wat ze hebben, gelukkig met hun leven, gelukkig met de toekomst. En door die uitzaaiingen heb ik erg het gevoel dat ik mensen een beetje ongelukkig maak. Dat is een vreemd gevoel.

Ikzelf ben helemaal oké. Ik heb rust. Ik ervaar opnieuw dat grote dankbaarheidsgevoel dat ik negen jaar geleden ook had. Dankbaar dat ik bijna vierenzeventig ben. Dankbaar voor het leven dat ik heb

gehad. Dankbaar voor mijn prachtige kinderen. Fier op alle kinderen en ook alle plus-, schoon- en kleinkinderen. Ik wil alleen maar dat zij gelukkig zijn. Vanaf nu ga ik extra genieten van het leven en vooral van de samenkomsten met vrienden en familie. Veel foto's maken en vooral trachten om de kinderen zich niet te veel zorgen te laten maken over mij.

Mijn moeder en stiefvader Staf zijn op bezoek. Dat doet deugd na het telefoontje op de hondenweide. Arlette is nog niet dood, meer zelfs, ze is springlevend. Ze heeft zich prachtig opgekleed, met een fleurige jurk en oorbellen. Ze ziet er goed uit, is vrolijk en kerngezond. Behalve dan die kanker. Maar daar heeft ze op dit moment nog geen last van.

Ze komen langs omdat ze Scout en Mac, mijn zonen van tien en twaalf jaar, persoonlijk op de hoogte wil brengen. Ze wil dat doen voor ze écht ziek wordt, dus voor ze in behandeling gaat. Aangezien mijn moeder zesendertig jaar ervaring heeft als kleuterjuf en daarbij het talent heeft om slecht nieuws toch positief te laten klinken, lijkt dat mij een goed idee.

‘Oma is vroeger ziek geweest van kanker, dat weten jullie nog. Toen droeg ik een pruikje. Nu zijn die beestjes spijtig genoeg terug en deze keer zijn het er meer, ze zitten overal in mijn lichaam.’ Mijn mama vertelt het zacht en beheerst, aan tafel bij ons thuis, nadat we eerst gezellig samen hebben gegeten. ‘t Zijn zo veel beestjes dat de dokters ze nooit allemaal kunnen laten verdwijnen’, gaat ze verder, en ze glimlacht er een beetje bij. De kinderen luisteren aandachtig en hun ogen worden glazig. ‘Ga je dan dood?’ vraagt de jongste moedig. Hij veegt ondertussen zijn tranen weg, ik laat de mijne in stilte lopen. Mijn mama legt haar oude handen met perfect gelakte nagels op die van mijn